

nes 95, 1950, 153 ss.); *Ricerche di storia sul Friuli preromano e romano* (Atti di Accademia di scienze, lettere ed arti di Udine, III 15, 1954—1957, 385 ss.).

Člankov in študij, ki se nanašajo specialno na naše starine in ki jih moramo upoštevati, je že po gornjem predlogu mnogo. Delo spada ne le v vsako biblioteko, ki naj služi raziskovalnim strokam in izobrazbi, spada tudi v roke posameznih zainteresiranih strokovnjakov.

J. Šašel

Atilius Degrassi, *Inscriptiones Latinae liberae rei publicae, i, ii*. Firenze: La Nuova Italia editrice (Biblioteca di Studi superiori, vol. XXXIII, XI: Storia antica ed epigrafia) 1957, 292 p.; 1963, 547 p.

V dveh zvezkih se je Degrassi namenil dati študentu zgodovine starega veka pa tudi profesorju vse pomembne in ilustrativne epigrafske tekste z jedrnatimi tehničnimi podatki in komentarji za obdobje, ki leži med prvimi latinskimi zapisi in Avgustom, natančneje letom 31 pred n. št. Za osnovo mu je služil CIL I² (1951), pri čemer je hotel upoštevati čim več pozneje odkritega gradiva in izogibati se pomanjkljivostim analognih zbirk, ki so jih priredili V. Pisani (Testi latini arcaici e volgari con commento glottologico, 1950) ter E. H. Warrington (Remains of old Latin, IV, Archaic Inscriptions, 1940). Te imajo težišče predvsem na jezikovnem komentarju. Izpustil je običajne nagrobne tekste ljudstva, tekste, ki jih ima *instrumentum* ter *leges publicae* in *civitatum*. Med tehničnimi podatki, ki jih navaja, so posebno važna najdišča in nahajališča ter bibliografija, ki pogosto dopolnjujejo ali korigirajo podatke v Korpusu.

Obsežno gradivo (v prvem zvezku 505, v drugem 774 številke) je razčlenil vsebinsko izredno pregledno ter za študij in pouk praktično na 27 poglavij, ki jih zaradi instruktivnosti navajam v naslednjem:

Tituli a saec. septimo ad quartum
Fasti consulares
Kalendarium
Numina et sacerdotes
Magistratus Romani eorumque familiae
Lapides miliarii
Termini
Milites
Lages sacrae
Senatus consulta
Edicta
Foedus Callatinum
Sententiae Minuciorum. Lex Puteolana
Magistratus et sacerdotes civitatum
Collegia urbana etc.
Artifices. Servi publici
Privati homines
Tesserae nummulariae
Tesserae hospitales
Sortes
Glandes
Tituli picti vel graphio scripti
Tabellae defixionum
Instrumentum
Varia

Delo zaključujejo *indices amplissimi*.

Trud, ki ga je v to delo vložil Degrassi, učitelj epigrafike, ene od krepkih korenin antične zgodovine, bi bil slabo povrnjen, če ga ne bi tako filologi kot historiki uvrstili med redne učne knjige in pripomočke. Predvsem pa bi bilo to slabo spričevalo zanje, ker boljše knjige, ki bi jo spisal boljši avtor, ne morejo

najti. Kdor Degrassijeva dela pozna, ve, v kako elegantni in jasni latinščini, ki je že sama na sebi poučna, so napisana.

Posebej zanimivo je za vzhodnoalpskega čitatelja opazovati, koliko tekstov iz tega obdobja so našli na našem področju. Degrassi jih je komentiral in bibliografsko ažuriral. To so napisi s Stalenskega vrha nad Gosposvetami (988, 992, 1272, verjetno tudi 268) in Vrhniko (33, 34). Če pa bi težil po popolnosti, kar ni v namenu zbirke, bi jih lahko dodal še nekaj. Mnogo je takih spomenikov tudi iz Istre in Dalmacije.

Ob koncu si človek nehoti želi še izbor slikovnega gradiva teh za politično, kulturno in jezikovno zgodovino tako važnih spomenikov in predvsem, da bi zbirka ne ostala omejena le na obdobje rimske republike.

J. Sašel

Cornelius C. Vermeule, *Roman Medallions*. Museum of Fine Arts, Boston, b. 1 (1965). Uvod, katalog in 10 tabel.

V katalogu je opisanih 106 novcev, od tega preko 65 multipel in medaljonov iz vseh treh kovin, nekaj kornatiatov in drugih nominalov. Objavo je pripravil Cornelius C. Vermeule s sodelovanjem Mary B. Comstock in drugih.

V kratkem uvodu nas avtor seznani z zgodovino zbirke, katere začetki segajo tja v konec prejšnjega stoletja. Sledi kratek sestavek o uporabi rimskih medaljonov in kataloški del, ki obsega deset strani teksta z ustreznimi tabelami.

Pred nedavnim je Museum of Fine Arts v Bostonu dobil v poklon štiri multiple (dva quaternia Maximiana Hercula in dva binia Maxencija, katalog št. 84 do 87) iz velike depojske najdbe. O njej je poročal kmalu po odkritju vodja rimskega oddelka v Dep. of Coins & Med. of British Museum, R. A. G. Carson v članku: »The greatest Discovery of Roman Gold Pieces Since The Great Find at Arras, Including Unique Medallions of the Emperor Maxentius«, *The Illustrated London News*, 14 November 1959 in je imel tudi referat na Mednarodnem Kongresu v Rimu leta 1961 (v tisku). Te akvizicije Bostonskega muzeja so prav gotovo tudi dale povod za objavo celotnega tovrstnega gradiva v posebni publikaciji.

Naslov edicije vsekakor mnogo obeta. Toda žal nas delo v marsikaterem pogledu razočara. Pričakovali bi, da bo katalog vseboval novo nepoznano gradivo, in to izključno multiple, vendar pa najdemo tudi »cistofore« (kar 18 primerkov), dalje sesterce Septimija Severa in pa Plautille, kot tako imenovane cesarske sesterce in ase. Med bogatim gradivom sta tudi dva »clipeatusa«, prvi ima za jedro Avgustov as, drugi pa je iz časa Hadrijana. Tako je publikacija le bolj objava mešanega izbora reprezentativnejšega numizmatičnega gradiva, zaradi skromnega koncepta in bežnega opisa pa znanstveno drugorazrednega pomena.

Pričakovali pa bi tudi, da bo avtor pripomogel k razjasnitvi še vedno nerazčiščenega vprašanja uporabe in namena rimskih »medaljonov« ali pa, če že drugega ne, da bo vsaj pokazal svoje stališče do nekaterih bistvenih dosedanjih teorij, to pa predvsem zato, ker je vprašanje ostalo vse do najnovejšega časa aktualno (študija M. Granta, *The Border-Line between Roman Coins and Medallions*, Congrès International de Numismatique, Paris 6-11 July, Actes, Paris 1957, p. 167-174, v tem pogledu še zdaleka ni prinesla zadovoljivih rezultatov). Tako nam sestavek z naslovom »The purpose of Roman Medallions« ne prinese nič novega, niti nam ne posreduje tistega, kar je že znano. Poglavje torej z znanstvenega vidika nima nobene vrednosti.

Gradivo je bogato, vendar se vidi, da je fond mlad in da rast zbirke ni bila, kot tudi nadalje ne bo, preskrbljena s kontinuiranim naravnim dotokom gradiva iz arheoloških virov, ampak posredno z donativi in pa s trgovino iz oddaljene Evrope. Večidel novcev je iz zbirke Mazzini (Torino), mnogo kosov dobro poznamo iz prodajnih katalogov zadnjega desetletja pa tudi izpred vojne. V Boston je zašel tudi velik »clipeatus« Hadrijana (št. 19), na katerem je nekoč Lederer tako uspešno opozoril na povezavo žiga tega primerka z medaljonom Aeliusa. Oba naj bi bila kovana ob adopciji Aeliusa v letu 136. Zanimiv je denio Aleksandra Severa (št. 49), ki je tudi pozlačen (primerjaj pripombo k podobnemu primerku v Britanskem muzeju v oceni Carson, B. M. Cat., Rom. Emp., ARGO II/5). Seveda tudi tu avtor